

Handreiking gegevensuitwisseling reëel risico op zeden- en/of geweldsmisdrijven gedetineerde.

Voor DJI en burgemeester (gemeenten)

Inhoud

Aanleiding.....	3
1. Over deze handreiking.....	6
2. Gegevens die kunnen worden uitgewisseld.....	7
3. Gegevensuitwisseling in de praktijk.....	8
De samenwerking in het kort.....	8
4. Algemeen kader gegevensbescherming.....	10
Doel en doelbinding.....	10
Proportioneel en subsidiair.....	10
Rechten van betrokkenen.....	10
Gegevensbescherming.....	12
5. Bewaartermijnen en verwerkingsregime.....	13
Bewaartermijnen.....	13
Toepasselijk verwerkingsregime (Wjsg of AVG).....	13
6. Andere mogelijkheden voor gegevensuitwisseling.....	15
Forensische zorg.....	15
Gegevensuitwisseling Detentie en Re-integratie.....	15
Gegevensuitwisseling in het Zorg- en Veiligheidsdomein.....	16
Ketenveldnorm.....	16
Gegevensuitwisseling op grond van zwaarwegend algemeen belang, artikel 51c Wjsg.....	16
Bijlage Wettelijke bepaling.....	18
Artikel 18b Penitentiaire beginselenwet.....	18
Bijlage wetsartikelen.....	19
Overzicht wetsartikelnummers en omschrijving zeden en geweldsmisdrijven.....	19
Bijlage Informatieblad Risicoscreener Geweld.....	21

Aanleiding

Bij de nota van wijziging (NvW) is aan de Wet straffen en beschermen (hierna: wet SenB) artikel 18b Pbw toegevoegd. Dit artikel maakt het mogelijk gegevens uit te wisselen in gevallen waarin het risico bestaat dat de gedetineerde (opnieuw) een ernstig gewelds- of zedendelict zal plegen. Wanneer sprake is van een reëel risico daarop, bestaat op grond van deze bepaling een verplichting voor organisaties (genoemd in artikel 18b Pbw) om ter bescherming van de veiligheid van anderen daarover gegevens met elkaar uit te wisselen.

De mogelijkheid tot het uitwisselen van gegevens is met name relevant in gevallen waarin het einde van de tenuitvoerlegging nadert en de justitiële titel afloopt. Tot dat moment kunnen DJI, het OM en de strafrechter – in afstemming met de reclassering – door middel van beslissingen over (het niet verlenen van) vrijheden, op te leggen bijzondere voorwaarden en bijvoorbeeld een vordering tot tenuitvoerlegging van een opgelegde gedragsbeïnvloedende en vrijheidsbeperkende maatregel, eventuele risico's die van de gedetineerde uitgaan beheersen en beperken. Als op basis van het detentieverloop wordt voorzien dat aan het einde van de tenuitvoerlegging nog steeds risico's bestaan dat de gedetineerde een gewelds- of zedendelict zal plegen, zullen maatregelen buiten het strafrechtelijk kader moeten worden getroffen om deze risico's te beheersen en beperken om zo de samenleving te beschermen.

Wanneer er sprake is van een situatie waarbij het einde van de tenuitvoerlegging nadert en de justitieel titel afloopt, is de gegevensuitwisseling vanuit DJI naar de burgemeester van de gemeente waar de gedetineerde, van wie een risico op het plegen van zeden- of geweldsmisdrijven uitgaat en waarbij geen voorwaardelijke kader voorhanden is, na einde detentie zal gaan verblijven cruciaal. Het stelt de burgemeester namelijk in staat om bijvoorbeeld in het kader van de openbare orde en veiligheid maatregelen te kunnen nemen. De Wet SenB regelt dat per 1 juli 2021 gegevens over het risico op gewelds- of zedendelicten kunnen worden gedeeld tussen onder andere DJI en de burgemeester.

Het is nu reeds zo dat, als onderdeel van bestaande processen, in een aanzienlijk aantal situaties informatie tussen ketenpartners wordt gedeeld ten aanzien van een risico op een ernstig zeden- of geweldsdelict dat uitgaat van een gedetineerde. De juridische grondslag voor het uitwisselen van dergelijke informatie is in veel van die gevallen aanwezig en helder.

Daarbij moet worden gedacht aan de informatie-uitwisseling bij het proces rondom detentieverloop, de advisering met betrekking tot verlof en het penitentiair programma, het proces met betrekking

tot het monitoren van het toezicht op de naleving van de voorwaarden tijdens verlop of extramurale detentie of de advisering ten aanzien van de voorwaardelijke invrijheidstelling. Tevens kan hierbij worden gedacht aan de informatiedeling over een reëel risico op het begaan van een ernstig gewelds- of zedenmisdrijf tijdens de zogenaamde casusoverleggen van het Zorg- en Veiligheidshuis.

Geconstateerd is dat er nog geen sprake was van een regulier werkproces bij de afloop van straf in detentie/ hechtenis waarbij geen aansluitend voorwaardelijke kader, waarbinnen het risico kan worden beperkt en beheerst, voorhanden is. Dit werkproces is in het kader van de implementatie van artikel 18b Pbw ontwikkeld. Het proces ziet op de informatiedeling tussen DJI en de gemeente (preciezer: de burgemeester van de gemeente) waar de gedetineerde bij einde detentie zal gaan verblijven voor die gevallen waarin DJI een hoog risico op het plegen van ernstige zeden- en geweldsmisdrijven heeft gesignaleerd en waarbij geen sprake is van een aansluitend voorwaardelijk kader.

Wellicht ten overvloede wordt hier opgemerkt dat artikel 18b een *aanvulling* is op andere juridische grondslagen voor gegevensuitwisseling. Het maakt die grondslagen niet overbodig.

Scope van de handreiking

Deze handreiking beperkt zich tot de mogelijkheden voor gegevensuitwisseling tussen DJI en gemeenten (burgemeester) inzake het gesignaleerde risico bij gedetineerde op ernstige zeden- en geweldsmisdrijven waar aan het einde van de detentie geen sprake is van een aansluitend voorwaardelijk kader. Hierdoor kan in de dagelijkse praktijk van DJI en de gemeenten een goede samenwerking plaatsvinden, die in lijn is met wet- en regelgeving.

Wijze van informeren door DJI

DJI informeert de gemeente (burgemeester) – dit gebeurt middels een bericht aan de BIJ-gemandateerde - waar de gedetineerde na einde detentie zal gaan verblijven, dat van een bepaalde gedetineerde, die in vrijheid zal worden gesteld, een risico uitgaat voor de veiligheid van anderen. DJI kan in dat kader gegevens verstrekken die voor de burgemeester relevant zijn om maatregelen te treffen. Hiervoor biedt artikel 18b Pbw een grondslag.

Informatiedeling met andere partijen

De bepaling richt zich overigens ook tot de Minister voor Rechtsbescherming, de Minister van Justitie en Veiligheid, de reclassering, het openbaar ministerie en de politie. Die vallen echter buiten de scope van deze handreiking.

Gegevens hoeven niet steeds tussen al deze organisaties te worden uitgewisseld, maar slechts tussen de organisaties die op dat moment vanuit haar taakuitoefening over deze informatie moeten kunnen

beschikken. Daarbij worden steeds slechts de gegevens verstrekt die de ontvangende organisatie nodig heeft voor de taakuitoefening.

Zoals hiervoor aangegeven is deze handreiking 'slechts' bedoeld om het proces van informatiedeling tussen DJI en gemeenten (de burgemeester) soepel te laten verlopen nu hiervoor nog geen regulier proces was ingericht. Het gaat hier om informatiedeling die twee kanten op kan gaan. Vooralsnog verloopt die deling via (veilige) mail.

Verskil met de Bestuurlijke Informatie Justitiabelen-regeling

Artikel 18b Pbw heeft een ander doel dan de zogeheten BIJ-regeling. De BIJ-regeling voorziet eenzijdig in het informeren van (aangesloten) gemeenten over de terugkeer van ernstige gewelds- en zedendelinquenten. Er zijn een aantal verschillen:

1. Het voorgestelde artikel voorziet niet in een standaardgegevensverstrekking maar biedt een grondslag om bij risico meer gegevens uit te wisselen tussen meerdere betrokken organisaties.
2. Deze regeling maakt het mogelijk om naast de datum van invrijheidstelling en het gepleegde delict, andere voor de taakuitoefening van de burgemeester relevante gegevens aan de gemeente door te geven in gevallen waarin een risico aanwezig is dat de betrokkene (opnieuw) een gewelds- of zedenmisdrijf zal plegen.
3. De kring van de gedetineerden die onder art. 18b vallen is een andere. Zij kunnen ook op grond van een ander delict dan een (zwaar) geweld of zedendelict zijn vervolgd. Iedereen die onder de BIJ-regeling valt hoort dus ook thuis in de kring van 18b, maar niet andersom.

De BIJ-regeling blijft naast de hier opgenomen bepaling behouden, omdat de BIJ-regeling ook van toepassing is in gevallen waarin niet zozeer een gevaar van de (ex-)gedetineerde uitgaat, maar de openbare orde wel om andere redenen in het geding kan zijn, bijvoorbeeld omdat onrust ontstaat in de buurt waarnaar de gewelds- of zedendelinquent terugkeert.

Artikel 18a en 18b Pbw hebben een verschillend doel

Het verschil met 18a Pbw, is dat de gegevensuitwisseling op die grondslag plaatsvindt met het oog op het op orde krijgen van de vijf basisvoorwaarden ten behoeve van de resocialisatie van de (ex-)gedetineerde. Artikel 18b Pbw voorziet in een grondslag om gegevens uit te wisselen met het oog op bescherming van de veiligheid van anderen. Ook hebben ze een verschillende doelgroep. Op grond van artikel 18a Pbw wordt aan het college van B&W verstrekt en op basis van artikel 18b Pbw aan de burgemeester. De informatie op grond van artikel 18b Pbw aan de burgemeester verstrekt mag in beginsel niet gebruikt worden in het kader van de resocialisatie/zorg (18a Pbw) en mag dus niet met het college gedeeld worden.

1. Over deze handreiking

Deze handreiking is een uitwerking van het juridische kader voor gegevensuitwisseling indien er sprake is van een reëel risico dat een gedetineerde (opnieuw) een ernstig gewelds- of zedendelict zal plegen. Het betreft praktische handvatten voor de casemanagers van de penitentiaire inrichtingen en de gemeentelijke gemandateerde. De handreiking wil zo eventuele onduidelijkheden over de nieuwe juridische mogelijkheden wegnemen en een beter handelingsperspectief bieden.

In hoofdstuk 2 wordt nader ingegaan op de gegevens die DJI en de gemeenten kunnen uitwisselen, waarna in hoofdstuk 3 de werkwijze wordt beschreven.

In hoofdstuk 4 wordt het algemene kader voor gegevensbescherming geschetst en hoofdstuk 5 geeft een toelichting op de verwerkingsregimes en de bewaartermijnen. Hoofdstuk 6 sluit af met andere grondslagen voor gegevensuitwisseling.

De handreiking beschrijft de mogelijkheden voor gegevensuitwisseling met ingang van 1 juli 2021.

De handreiking gaat niet over andere werkprocessen waarin DJI en gemeenten (burgemeester) gegevens met elkaar uitwisselen, zoals afstemming in een Zorg- en Veiligheidshuis of de indicatiestelling en plaatsing in de forensische zorg. De handreiking gaat ook niet over gegevensuitwisseling met andere netwerkpartners, zoals de Politie en het OM. Veel van die processen hebben al vele jaren een goede wettelijk grondslag voor gegevensuitwisseling.

DJI en de gemeenten kunnen in interne werkinstructies een nadere uitwerking geven over hoe zij omgaan met persoonsgegevens binnen hun organisaties. Deze handreiking beschrijft alleen de praktische kaders voor gegevensuitwisseling tussen de partijen.

2. Gegevens die kunnen worden uitgewisseld

Gelet op de verschillende maatregelen die aan de orde kunnen zijn, kunnen – afhankelijk van de situatie – gegevens worden verstrekt betreffende de (concrete) risico's (een eventueel beschikbare delict- en risicoanalyse of risicoprofiel), het gedrag in detentie en incidenten, het gepleegde delict en, voor zover strikt noodzakelijk, ook gegevens betreffende de gezondheid van de gedetineerde die bekend zijn bij de verstrekende organisatie. Dit laatste kan bijvoorbeeld noodzakelijk zijn als het recidiverisico voortvloeit uit een psychische stoornis van de gedetineerde. Daarbij moet worden bedacht dat – anders dan onder de zorgwetgeving – de gegevensuitwisseling hier uitsluitend mogelijk is ter bescherming van de fysieke veiligheid van anderen en dus niet kan plaatsvinden om nadeel voor de (ex-)gedetineerde zelf te voorkomen.

De gegevens die door DJI worden verstrekt betreffen de geconstateerde ernstige zorgen over geweld buiten detentie, en een korte onderbouwing met factoren op basis waarvan de betreffende zorgen zijn geconstateerd. Die factoren kunnen gedrag in detentie betreffen (bijvoorbeeld impulsief gedrag, middelengebruik of geweldsincidenten) en/of gedrag vóór detentie (eerdere geweldsdelicten).

3. Gegevensuitwisseling in de praktijk

De samenwerking in het kort

In de penitentiaire inrichtingen (PI) gaat vanaf 1 juli gewerkt worden met de Risicoscreener Geweld, zie de bijlage informatieblad Risicosreener Geweld.

De Risicoscreener Geweld signaleert op basis van gedrag in het verleden en gedrag tijdens de huidige detentie verhoogde zorgen over gewelddadig gedrag bij volwassen gedetineerden. Deze zorgen worden zowel ingeschat voor toekomstig gewelddadig gedrag binnen de PI als daarbuiten. Met gewelddadig gedrag worden alle vormen van geweld bedoeld, inclusief seksueel geweld (zie bijlage 2, overzicht wetsartikelnummers en omschrijving zeden en geweldsmisdrijven). Andere vormen van crimineel of ongeoorloofd gedrag vallen hier niet onder.

Het multidisciplinair overleg (MDO) in de penitentiaire inrichtingen trekt eindconclusies over de zorgen over toekomstig gewelddadig gedrag, zowel voor binnen de PI als buiten de PI bij einde detentie.

Als uit de eindconclusie blijkt dat er bij einde detentie ernstige zorgen zijn over geweld buiten de PI dan zal de BIJ-gemandateerde van de gemeente waar de gedetineerde terugkeert hierover worden geïnformeerd. Voorlopig geschiedt deze informatie-uitwisseling per e-mail. Er loopt reeds een traject om te bepalen op welke wijze deze informatie geautomatiseerd gedeeld kan worden (zoals ook de stand van zaken op de basisvoorwaarden al geautomatiseerd met gemeenten wordt gedeeld). Overigens zijn naast de Risicoscreener Geweld ook andere bronnen mogelijk van waaruit een ernstig risico op geweld buiten detentie bekend is, bijvoorbeeld vanuit een afgenomen risicotaxatie. Hierin geconstateerde risico's worden op dezelfde wijze gedeeld.

Opgemerkt wordt dat zolang er sprake is van detentie er op grond van artikel 18b Pbw door de burgemeester (BIJ-gemandateerde) van de gemeente van vestiging met de gemeente van herkomst informatie gedeeld kan worden. Op grond van artikel 18b, tweede lid, Pbw zal hiervan dan melding moeten worden gemaakt aan DJI.

Tevens wordt opgemerkt dat de informatie die op grond van artikel 18b Pbw aan de burgemeester wordt verstrekt ook op basis van andere grondslagen weer gedeeld kan worden tussen partijen. De burgemeester is verantwoordelijk voor de openbare orde en veiligheid in zijn gemeente en zal op basis van die verantwoordelijkheid informatie kunnen delen met andere partijen waarbij de grondslag om die informatie te delen een andere is dan die van artikel 18b Pbw.

Wanneer echter op grond van artikel 18b Pbw gegevens worden uitgewisseld met andere partijen, wordt de inrichting waar de gedetineerde verblijft hierover geïnformeerd, zodat dit vastgelegd kan worden in het penitentiair dossier van de gedetineerde. Zo blijft deze informatie beschikbaar. Het informeren van de inrichting hoeft slechts in die gevallen plaats te vinden indien de uitwisseling tussen partijen op grond van artikel 18b Pbw plaatsvindt.

In de praktijk zal dit naar verwachting niet vaak voorkomen omdat in de reeds bestaande processen in een groot aantal situaties al informatie tussen ketenpartners wordt gedeeld ten aanzien van een risico op een ernstig zeden- of geweldsdelict dat uitgaat van een gedetineerde. De juridische grondslag voor het uitwisselen van dergelijke informatie is in veel van die gevallen reeds aanwezig, niet zijnde op grond van artikel 18b Pbw en zal op basis van die grondslag ook blijven plaatsvinden.

De Informatiedeling vanuit de burgemeester aan de directeur van een inrichting zal veelal middels de reguliere processen verlopen (bijvoorbeeld via het Zorg- en Veiligheidshuis als er een plan van aanpak voor een gedetineerde is).

Doordat de gemeente (burgemeester) is geïnformeerd over het hoge risico op ernstige zeden- en geweldsmisdrijven dat uitgaande van een gedetineerde die zonder voorwaardelijk kader binnen afzienbare tijd in vrijheid zal worden gesteld, kan de gemeente (burgemeester) indien noodzakelijk geacht en indien mogelijk passende maatregelen treffen.

4. Algemeen kader gegevensbescherming

Doel en doelbinding

De gegevensuitwisseling op grond van artikel 18b Pbw heeft steeds als doel het beschermen van de fysieke veiligheid van anderen indien er een reëel risico is op het plegen van een gewelds- of zedenmisdrijf. Dat betekent dat alleen gegevens kunnen worden uitgewisseld die voor dit doel noodzakelijk zijn en waarbij steeds slechts de gegevens worden verstrekt die de ontvangende organisatie nodig heeft voor de taakuitoefening. Gegevens die niet strikt nodig zijn maar misschien wel handig of wenselijk zijn, kunnen niet worden uitgewisseld op grond van artikel 18b Pbw.

Proportioneel en subsidiair

Voor de gegevensuitwisseling gelden de algemene eisen voor gegevensbescherming, die volgen uit de proportionaliteit en subsidiariteit. Het proportionaliteitsbeginsel stelt dat de inbreuk op de privacy nooit groter is dan noodzakelijk voor het beoogde doel. Het subsidiariteitsbeginsel stelt dat een inbreuk niet is toegestaan als het doel met een minder ingrijpende inbreuk kan worden bereikt.

Hierbij moet steeds de afweging worden gemaakt of de ontvangende partij de gegevens op een andere, minder ingrijpende wijze kan verkrijgen. Mocht zich een verschil van inzicht voordoen over de noodzakelijkheid van het verstrekken van gegevens, dan heeft de verstrekkende partij hierin de doorslaggevende stem.

Wordt meer informatie van DJI gevraagd, nadat de gemeente (burgemeester) is geïnformeerd via de casemanager, dan moet worden afgewogen of die gegevens niet op een andere, minder ingrijpende wijze zijn te verkrijgen.

Rechten van betrokkenen

Burgemeester

Op de verwerking van de gegevens door de burgemeester op grond van art. 18b is de AVG (Algemene Verordening Gegevensverwerking) van toepassing. Dit betekent dat de burgemeester in beginsel betrokkene moet informeren dat informatie over hem/ haar is ontvangen. Daarnaast heeft betrokkene recht op inzage in de gegevens en, indien de gegevens aantoonbaar onjuist zijn, recht op correctie.

Vanuit de AVG zijn er wel belangrijke beperking aan deze rechten van betrokkene. De burgemeester hoeft betrokkene niet te informeren of hoeft geen inzage te geven als dat de primaire taak waarvoor

de informatie is verstrekt (beschermen van de veiligheid van anderen) belemmert of in gevaar brengt. Ook als de privacy van anderen (bijvoorbeeld slachtoffers, partners of kinderen) door de informatieverstrekking wordt bedreigd dan hoeft de burgemeester betrokkene niet te informeren.

Een inzage- of correctieverzoek moet aan de burgemeester gericht worden.

Het besluit van de burgemeester om aan betrokkene géén inzage te geven in de gegevens is een besluit in de zin van de Algemene Wet Bestuursrecht. Op dit besluit is dus bezwaar en beroep mogelijk.

Op grond van de AVG moet de burgemeester daarnaast de algemene zorgvuldigheidsbeginselen toepassen. Dat betekent: niet meer gegevens ontvangen dan strikt noodzakelijk, de gegevens alleen gebruiken voor het doel waarvoor ze ontvangen zijn (beschermen van de fysieke veiligheid van anderen), de gegevens niet langer bewaren dan strikt noodzakelijk en zorgen dat de gegevens goed beveiligd worden bewaard en verwerkt. Als anderen namens de burgemeester de gegevens over de (ex-)gedetineerde moeten verwerken, dan moeten zij daartoe gemandateerd zijn.

DJI

Gedetineerden hebben op grond van zowel het penitentiair recht als de Wjsg recht op inzage in hun dossier. Het inzagerecht staat in artikel 40 van de Penitentiaire maatregel (Pm) en in artikel 18 van de Wjsg. Bij de behandeling van een inzageverzoek dient op grond van artikel 20 van de Wjsg de identiteit van de verzoeker te worden vastgesteld. Daarnaast heeft de gedetineerde op grond van artikel 22 van de Wjsg recht op rectificatie. Het verzoek tot inzage en rectificatie kan tevens worden gedaan door de advocaat van de gedetineerde, artikel 20, vierde lid, van de Pm.

Met betrekking tot het inzageverzoek en het rectificatieverzoek zijn in artikel 21 van de Wjsg de ontvangstbevestiging en de afwijzingsgronden opgenomen. Het inzage- en correctierecht kunnen worden beperkt op de gronden zoals gegeven in artikel 40, eerste lid, van de Pm en artikel 21 van de Wjsg.

Het recht op inzage moet worden onderscheiden van het kunnen ontvangen van een afschrift of kopie van (stukken uit) het penitentiair dossier. Het recht op het ontvangen van kopieën is niet opgenomen in de Pm of Wjsg. Een justitiabele heeft recht op een overzicht van de verwerkte gegevens met betrekking tot zijn of haar persoon. Indien nodig, dan worden geanonimiseerde kopieën verstrekt.

In het kader van de verstrekking van een afschrift of kopie is het volgens de Raad voor de Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) niet onredelijk om bepaalde voorwaarden te stellen. Zo kan in redelijkheid worden verlangd dat de gedetineerde opgave doet van de stukken waarvan hij in het bijzonder afschrift of kopie wenst.

Een gedetineerde kan diens verzoek richten aan de directeur van de inrichting waar hij of zij verblijft. De inrichting registreert het inzage- of correctieverzoek en neemt dit op in het dossier. Een ex-gedeteneerde dient zijn/haar verzoek tot inzage te richten tot de Divisie Individuele zaken. Er gelden wettelijk termijnen voor de afhandeling van verzoeken. De termijnen worden gemonitord. Voor zowel een Wjsg-verzoek als voor een AVG-verzoek geldt een termijn van 1 maand. Alleen voor een AVG-verzoek is er een optie van twee maanden verlenging.

Gegevensbescherming

Voor DJI-medewerkers is er een Handleiding Veilig (digitaal) werken en samenwerken. De handreiking en andere relevante documenten staan hier: <http://hk-dji-intranet.minvenj.nl/landelijke-themas/privacy-en-informatiebeveiliging/index.aspx>.

Wel of geen persoonsgegevens

Bij de uitwisseling van informatie die tot doel heeft het beschermen van de fysieke veiligheid van anderen indien er een reëel risico is op het plegen van een gewelds- of zedenmisdrijf kan het nuttig zijn persoonsgegevens te onderscheiden van andere gegevens. Als de gegevens aan een persoon zijn te koppelen, bijvoorbeeld een persoonsidentificerend nummer of een adres, dan zijn het persoonsgegevens. Dit is ook zo als een persoonsgegeven kan worden afgeleid uit andere gegevens. Deze gegevens kunnen alleen op grond van artikel 18b Pbw worden gedeeld voor zover dit tot doel heeft de fysieke veiligheid van anderen te beschermen en die voor de andere organisatie relevant zijn om te kunnen beslissen over de te nemen maatregelen.

Als er geen sprake is van persoonsgegevens, dan kunnen gegevens altijd worden gedeeld of besproken, ook zonder wettelijke grondslag of toestemming.

5. Bewaartermijnen en verwerkingsregime

Bewaartermijnen

De PI en de gemeenten (burgemeester) zijn gegevensverwerkingsverantwoordelijk, dit vloeit voort uit de toepasselijke regimes.

Het bewaren van de persoonsgegevens is afzonderlijk geregeld voor zowel DJI als voor de burgemeester:

- De PI is gebonden aan het bepaalde bij of krachtens artikel 59 Pbw. De bewaartermijn is tien jaren (artikel 39 Pm).
- De gemeenten zijn gebonden aan de termijnen in de materiewetten waaraan zij bij de ondersteuning van de gedetineerde uitvoering geven.

Een overzicht van de geldende bewaartermijnen is te vinden op: <https://vng.nl/artikelen/selectielijst>.

DJI

Het inrichtingsdossier wordt tot een halfjaar na vertrek uit de inrichting bewaard. De termijn vervalt indien persoon opnieuw gedetineerd raakt. Het penitentiair dossier wordt op grond van artikel 39 van de Penitentiaire maatregel 10 jaar bewaard. Daarna wordt de gegevens vernietigd of zodanige bewerkt dat de gegevens niet meer tot de persoon zijn te herleiden. De termijn vervalt indien de justitiabele opnieuw gedetineerd raakt.

Toepasselijk verwerkingsregime (Wjsg of AVG)

De grondslag voor de verwerking van persoonsgegevens van de gedetineerde is gelegen in artikel 18b Pbw.

Twee regimes voor gegevensverwerking beheersen de verwerking en de verstrekking van gegevens t.b.v. artikel 18b Pbw : de verwerking wordt beheerst door de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) tenzij het zogenoemde 'tenuitvoerleggingsgegevens' betreft. In dat geval wordt de verwerking beheerst door (onderdelen van) de Wet justitiële en strafvorderlijke gegevens (Wjsg). Samengevat betekent dit:

- op verwerking en verstrekkingen door de burgemeester is de AVG van toepassing;
- op de verwerking en verstrekking door de directeur van de PI zijn onderdelen van de Wjsg van toepassing. Het gaat dan om zogenoemde tenuitvoerleggingsgegevens. De verwerking daarvan is geregeld in Titel 3a van de Wjsg (artt. 51a tot en met 51d).

Het toepasselijke regime wordt zo bepaald door de richting waarin de verstrekking plaatsvindt. Met de verstrekking aan de directeur vindt er een wisseling plaats in het toepasselijke regime. Waar op de verwerking door gemeenten de AVG en de Uitvoeringswet AVG toepasselijk is, worden deze persoonsgegevens, na verstrekking aan de directeur, tenuitvoerleggingsgegevens in de zin van de Wjsg.

Gegevensuitwisseling voor een ander doel dan het beschermen van de fysieke veiligheid van anderen indien er een reëel risico is op het plegen van een gewelds- of zedenmisdrijf is niet toegestaan. Dit betekent niet dat gegevensuitwisseling voor andere doelen is uitgesloten. Hiervoor is dan wel een andere grondslag nodig, zie hoofdstuk 6.

6. Andere mogelijkheden voor gegevensuitwisseling

Deze handreiking gaat over de gegevensuitwisseling tussen DJI en gemeenten (burgemeester) inzake het gesignaleerde risico bij gedetineerde op ernstige zeden-en geweldsmisdrijven waarbij aan het einde van de detentie geen sprake is van een aansluitend voorwaardelijk kader. Voor gegevensuitwisseling met andere doeleinden zijn ook vaak goede richtlijnen te vinden. Bijvoorbeeld voor de gegevensuitwisseling in de Zorg- Veiligheidshuizen of de gegevensuitwisseling rondom het nieuwe artikel 18b van de Penitentiaire beginselenwet, dat gaat over het delen van gegevens over geweldsrisico's.

Forensische zorg

Voor de uitvoering van taken ten aanzien van de forensische zorg kunnen (medische) gegevens worden uitgewisseld. In de Handreiking Forensische Zorg is deze gegevensuitwisseling nader uitgewerkt en wordt uitgelegd hoe gegevens met ketenpartners kunnen worden gedeeld.

Gegevensuitwisseling Detentie en Re-integratie

Artikel 18a Penitentiaire beginselenwet (Pbw) bevat de grondslag voor de verwerking van persoonsgegevens door de PI, de reclassering en gemeente t.b.v. de totstandkoming, aanpassing en uitvoering van het D&R-plan. Deze juridische grondslag is nader uitgewerkt in artikel 20d van de Penitentiaire Maatregel (Pm). Dit besluit geeft weer welke gegevens m.b.t. de basisvoorwaarden kunnen worden verwerkt en (onderling) verstrekt. Uitgangspunt daarbij is dat de verwerking beperkt blijft tot de voor partijen strikt noodzakelijke informatie om de taken op het gebied van re-integratie uit te kunnen voeren.

Gegevensuitwisseling over detentie en re-integratie is voor de PI, de gemeente en de reclassering cruciaal om hun wettelijke taken ten aanzien van de ondersteuning van gedetineerden goed te kunnen uitvoeren. De Wet straffen en beschermen (Wet SenB) regelt dat per 1 juli 2021 voor het vaststellen, aanpassen en uitvoeren van het D&R-plan gegevens over de basisvoorwaarden kunnen worden gedeeld tussen DJI, de gemeenten en de reclassering.

Om welke gegevens het gaat en hoe die worden uitgewisseld is uitgewerkt in de Handreiking. Gegevensuitwisseling Detentie en Re-integratie.

Gegevensuitwisseling in het Zorg- en Veiligheidsdomein

Valt de persoon onder de aandacht van het Zorg en Veiligheidshuis (ZVH) waar DJI of de reclassering aan deelneemt dan kunnen gegevens in D&R-plan, risico's en gedragsinformatie worden gedeeld met de deelnemers aan het betreffende ZVH waar de persoon onder de aandacht is.

De Landelijke stuurgroep Zorg en Veiligheid heeft het 'Handvat Gegevensuitwisseling in het Zorg- en Veiligheidsdomein' opgesteld. Dit handvat is breed van toepassing op samenwerking gericht op de persoonsgerichte aanpak bij complexe casuïstiek. Het handvat bevat een uitleg van de belangrijkste regels uit de AVG en geeft aan met welke sectorspecifieke regels bij gegevensuitwisseling in een samenwerkingsverband rekening gehouden moet worden. Daarnaast bevat het handvat een leidraad voor het organiseren van samenwerking in het zorg- en veiligheidsdomein. Meer informatie staat hier: <https://www.veiligheidshuizen.nl/handvat>.

Op 17 december 2020 is de Tweede Kamer een wetsvoorstel omtrent gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden (Wet gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden) aangenomen. Als de Eerste Kamer instemt met het wetsvoorstel dan voorziet deze wet in een juridische basis voor de verwerking van persoonsgegevens door samenwerkingsverbanden, zoals de Zorg- en Veiligheidshuizen.

Ketenveldnorm

De ketenveldnorm is een specifieke werkwijze die is bedoeld voor een kleine groep cliënten met (aantoonbaar hoog risico op) gevaarlijk gedrag als gevolg van een psychische stoornis en/of een verstandelijke beperking en/of een verslaving en/of een niet aangeboren hersenaandoening. Trekker van de ketenveldnorm zijn diverse GGZ instellingen in het land. In de meeste regio's hebben de ZVH een rol in de inclusie van mensen in de regionale ketenveldnorm. Het doel van de samenwerking is het tot stand brengen van een levensloopbenadering die zich kenmerkt door continuïteit van intensieve ondersteuning en zorg en professionals die betrokken blijven zo lang dat nodig. De zorg en ondersteuning worden eenvoudig op- en afgeschaald naar zwaardere of lichtere vormen, ook in het sociaal domein. De Ketenveldnorm ziet specifiek toe op mensen die geen strafrechtelijke titel (meer) hebben, onder 'reguliere' financieringsstromen vallen maar wel een forensisch behandel- en begeleidingsklimaat met forensische expertise én ook ondersteuning en hulp op andere levensgebieden nodig hebben. Het gaat om volwassenen met complexe problematiek, die vaak al jaren bestaat en steeds weer voor onrust zorgt. Informatie hierover is te vinden op: <https://www.continuiteitvanzorg.nl/>

Gegevensuitwisseling op grond van zwaarwegend algemeen belang, artikel 51c Wjsg

Op grond van artikel 51a Wjsg kunnen tenuitvoerleggingsgegevens worden verstrekt en verwerkt, indien dit noodzakelijk is voor een goede vervulling van een wettelijke taak of het nakomen van een

andere wettelijke verplichting. De voorwaarde is dat de verstrekking valt onder één van de in artikel 51c Wjsg genoemde doelen en dat die verstrekking noodzakelijk is met het oog op een zwaarwegend algemeen belang. Tot die doelen behoren de voorkoming, de opsporing, het onderzoek en de vervolging van strafbare feiten, schuldhelpverlening of resocialisatie van betrokkene; het bestuurlijk handelen of het nemen van een bestuursrechtelijke beslissing of het verlenen van hulp aan slachtoffers. Ook de gegevensuitwisseling ten behoeve van de totstandkoming, aanpassing en uitvoering van het D&R-plan, valt hieronder.

Via een beleidsregel zal een nadere uitwerking worden gegeven van de situaties waarin artikel 51c Wjsg kan worden gebruikt voor de uitwisseling van tenuitvoerleggingsgegevens.

Bijlage Wettelijke bepaling

Artikel 18b Penitentiaire beginselenwet

1. Wanneer het risico aanwezig wordt geacht dat een gedetineerde een ernstig gewelds- of zedenmisdrijf zal begaan, verstrekken de directeur van de inrichting, Onze Minister, Onze Minister van Justitie en Veiligheid, de burgemeester, de reclassering, het openbaar ministerie en de politie elkaar de daarop betrekking hebbende gegevens. De gegevens worden verstrekt indien dit ter bescherming van de veiligheid van anderen noodzakelijk is en dit hoort bij de uitoefening van ieders taak.

2. Onze Minister, Onze Minister van Justitie en Veiligheid, de burgemeester, de reclassering, het openbaar ministerie en de politie stellen de directeur van de inrichting op de hoogte indien zij op grond van het eerste lid gegevens over een gedetineerde uitwisselen ten behoeve van de vastlegging hiervan in het penitentiair dossier van de gedetineerde.

Bijlage wetsartikelen

Overzicht wetsartikelnummers en omschrijving zeden en geweldsmisdrijven

Voor het scoren van de Risicoscreener Geweld historische factor *H1. Eerder geweld naar anderen buiten detentie* wordt de tabel hieronder gebruikt. Onder deze wetsartikelnummers valt ook de 'poging tot' het betreffende delict, omdat de intentie van de gedraging hetzelfde is. Deze lijst is niet uitputtend.

Wetsartikelnummers + omschrijving	
141	Openlijk geweld tegen personen
157 sub 2,3	Brandstichting met gevaar voor personen
179	Geweld of bedreiging tegen openbaar gezag
180	Wederspanningheid
181	Wederspanningheid tegen openbaar gezag met letsel tot gevolg
197a lid 5,6	Mensensmokkel
242	Verkrachting
243	Gemeenschap met wilsonbekwame
244	Gemeenschap met persoon onder 12 jaar
245	Gemeenschap met persoon onder 16 jaar
246	Aanranding eerbaarheid
247	Ontucht wilsonbekwame
248f	Ontucht met dwang, geweld of bedreiging
249	Ontucht met misbruik van gezag
250	Teweegbrengen / bevorderen ontucht
252 lid 2,3	Bedwelmende drank met zwaar lichamelijk letsel of dood tot gevolg
273f	Mensenhandel
279 lid 2	Onttrekking minderjarige met geweld
282	Opzettelijke vrijheidsberoving
282a	Gijzeling
282b	Gijzeling met terroristisch oogmerk
284	Bedreiging
285	Bedreiging met geweld, of aanranding, of mishandeling
285b	Stalking

Wetsartikelnummers + omschrijving	
287	Doodslag
288	Doodslag met ander strafbaar feit (bv terroristisch oogmerk)
289	Moord
300	Mishandeling
301	Mishandeling met voorbedachten rade
302	Zware mishandeling
303	Zware mishandeling met voorbedachten rade
307	Lichamelijk letsel of dood door schuld
312	Diefstal vergezeld of gevolgd door geweld
317	Afpersing en afdreiging

Bijlage Informatieblad Risicoscreener Geweld

Informatieblad

Risicoscreener Geweld

Voor medewerkers DJI en ketenpartners

Door de Wet straffen en beschermen wordt het nog belangrijker om mogelijke risico's op gewelddadig gedrag tijdens en na detentie in beeld te krijgen. Om beter zicht te krijgen op de zorgen over risico's op geweld (inclusief seksueel geweld) is de Risicoscreener Geweld voor het gevangeniswezen ontwikkeld.

Dit informatieblad beschrijft wat de Risicoscreener Geweld is, wat de Risicoscreener Geweld oplevert en door wie en wanneer deze wordt gebruikt.

Wat is de Risicoscreener Geweld?

De Risicoscreener Geweld signaleert op basis van gedrag in het verleden en gedrag tijdens de huidige detentie verhoogde zorgen over gewelddadig gedrag bij volwassen gedetineerden. Deze zorgen worden zowel ingeschat voor toekomstig gewelddadig gedrag binnen de PI als daarbuiten. Met gewelddadig gedrag worden alle vormen van geweld bedoeld, inclusief seksueel geweld. Andere vormen van crimineel of ongeoorloofd gedrag vallen hier niet onder.

De Risicoscreener Geweld is onderdeel van het detentie en re-integratie (D&R) proces. De Risicoscreener Geweld wordt ingezet als aanvulling op de huidige systematiek om overwegingen en besluitvorming over mogelijk gewelddadig gedrag in kaart te brengen en te verduidelijken. Bestaande werkprocessen en afspraken worden niet vervangen, maar juist ondersteund.

Wat levert de Risicoscreener Geweld op?

De uitkomsten van de Risicoscreener Geweld worden gebruikt bij de besluitvorming over:

- Interne veiligheid;
- vormgeving van het re-integratietraject en het inzetten van interventies om risico's op geweld te hanteren (waaronder het eventueel uitvoeren van een verdiepende risicotaxatie);
- besluitvorming over plaatsing en detentiefasering/vrijheden.

De Risicoscreener Geweld maakt daarmee nadrukkelijk onderdeel uit van het D&R-proces.

Hoe ziet de inhoud van de Risicoscreener Geweld eruit?

De Risicoscreener Geweld bestaat uit drie delen met verschillende soorten vragen.

Deel 1 historische factoren

Historische factoren over het gehele verleden en eerder geweld buiten en binnen de PI:

- eerder geweld naar anderen buiten detentie;
- eerder geweld naar anderen binnen eerdere of huidige detentie(s).

Deel 2 dynamische factoren

Dynamische factoren over het functioneren in de huidige detentie in de afgelopen zes maanden: risicofactoren en beschermende factoren.

Risicofactoren

- geweld naar anderen;
- middelengebruik;
- negatieve / opstandige houding;
- impulsief gedrag.

Beschermende factoren

- houden aan regels en afspraken;
- goede omgang met problemen en frustraties;
- positieve invloeden netwerk;
- motivatie delictvrije toekomst.

Deel 3 eindconclusies

Eindconclusies: over een inschatting van de zorgen over geweld voor de komende 6 maanden:

- zorgen over toekomstig geweld binnen de PI;
- zorgen over toekomstig geweld buiten de PI in geval van einde detentie op dit moment;
- zorgen over toekomstig geweld buiten de PI in geval van vrijheden tijdens detentie.

Wanneer wordt een Risicoscreener Geweld afgenomen en door wie?

De Risicoscreener Geweld wordt op verschillende momenten tijdens detentie afgenomen:

PI, liefst op de eerste werkdag.

Deel 2: de dynamische factoren worden op basis van de gedragsrapportages van de verschillende disciplines in de PI voorafgaand aan het tweede multidisciplinaire overleg (MDO) door de casemanager ingevuld.

Deel 3: de casemanager brengt de historische factoren van deel 1 en de dynamische factoren van deel 2 van de Risicoscreener Geweld in tijdens het MDO. Het MDO trekt eindconclusies over de zorgen over toekomstig gewelddadig gedrag, zowel voor binnen de PI als buiten de PI bij einde detentie.

Herhaalde afname

De Risicoscreener Geweld wordt opnieuw ingevuld door de casemanager (deel 1 en deel 2) voorafgaand aan:

- eerste kortdurend re-integratieverlof;
- eerste langdurend re-integratieverlof;
- BBA-plaatsing;
- PP-plaatsing;
- het v.i.-advies aan het OM.

Er worden tijdens het MDO nieuwe eindconclusies getrokken over de zorgen over toekomstig gewelddadig gedrag (deel 3). Hierbij wordt nog de eindconclusie toegevoegd: zorgen over toekomstig gewelddadig gedrag buiten de PI in de situatie van betreffende vrijheden. De eindconclusies en de onderbouwing ervan maken onderdeel uit van het advies dat naar de vrijhedencommissie (VC) gaat. De VC gebruikt vervolgens de eindconclusies bij de beslissing over het toekennen van vrijheden.

Als dat wenselijk is, kan de Risicoscreener Geweld op inzicht van het MDO vaker herhaald afgenomen worden. Bijvoorbeeld als iemands vrijheden veranderen of er een geweldsincident heeft plaatsgevonden. Of bij langgestraften, omdat er bij hen veel tijd kan zitten tussen het moment van binnenkomst en de fase waarin vrijheden aan de orde komen.

Deel 1: de historische factoren worden door de backoffice medewerker zo spoedig mogelijk ingevuld na binnenkomst in de

Wat is het verschil met de risicotaxatie?

Bij de Risicoscreener Geweld gaat het om een eerste inventarisatie van aanwezige risico- en beschermende factoren. Op basis daarvan wordt een globale inschatting gemaakt van 'zorgen over gewelddadig gedrag' bij een gedetineerde. De uitkomsten van de Risicoscreener Geweld kunnen aanleiding zijn voor het consulteren van een Risicomanagementpsycholoog en, indien wenselijk, het uitvoeren van een verdiepende risicotaxatie door een gedragsdeskundige.

Bij een risicotaxatie wordt uitgebreid in kaart gebracht welke risico- en beschermende factoren voor de betreffende gedetineerde van belang zijn voor het recidiverisico. Daarbij wordt ook gekeken waarop het risicomanagement (en een eventuele behandeling) zich zou moeten richten. De risicotaxatie neemt aanzienlijk meer tijd in beslag dan de Risicoscreener Geweld.

Colofon

Dit informatieblad is een publicatie van:

Dienst Justitiële Inrichtingen

Divisie Gevangeniswezen/Vreemdelingenbewaring 24

Postbus 30132

2500 GC Den Haag

Aan dit informatieblad kunnen geen rechten worden ontleend. DJI aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten in dit informatieblad.

© Dienst Justitiële Inrichtingen, november 2020